

Nhà văn Nghiêm Xuân Hồng (1920-2000)

Tác Giả: Viên Linh

Thứ Bảy, 07 Tháng 5 Năm 2011 06:07

Ông Nghiêm Xuân Hồng, từ năm 1954 sau Hiệp định Genève chia đôi đất nước, thuộc nhóm nhà văn thơ hăng hái nhất tại miền Nam Việt Nam, khai mở một nền văn học đời sống vĩ đại với tuyển tập 17, gọi là nền Văn Học Tự Do, hay Văn Học Quê Gia.

□□ *Nhà văn, nhà biên khảo*

□□ *Nghiêm Xuân Hồng (1920-2000)*

Tháng 5, năm 2000, một nhân vật của văn học và chính trị miền Nam đã ra đi. Báo chí Little Saigon hôm nay đã loan tin: “Vào lúc 1 giờ sáng Chiều Nhật, 7 tháng 5 năm 2000, nhà văn Nghiêm Xuân Hồng, tác giả *Đi Tìm Một Căn Bùn Tươi* ng, bỏ trốn trong chính phủ Nguyễn Khánh, đã trở về quê nhà riêng ở quận Cam, thọ 80 tuổi.

Là nhà thiếu và di quan của hành trong ngày 12 tháng 5.”

Đầu tiên biết đến nhóm một trong ba thành viên của Nhóm Quan Điểm mà hai người kia là Vũ Khúc Khoan, Một Đ. Ông Nghiêm Xuân Hồng, từ năm 1954 sau Hiệp định Genève chia đôi đất nước, thuộc nhóm nhà văn thơ hăng hái nhất tại miền Nam Việt Nam, khai mở một nền văn học đời sống vĩ đại với tuyển tập 17, gọi là nền Văn Học Tự Do, hay Văn Học Quê Gia. Nhóm người trong thời kỳ này, cầm bút sáng tác tại miền Bắc, nhưng khi di cư vào Nam mới tích cực hoạt động trong lãnh vực báo chí, văn học. Ngoài nhóm Quan Điểm ra, có thể kể Một Thu, Hiếu Chân, Nguyễn Hốt, Phạm Tăng, Đỗ Thúc Vinh qui tụ trên tờ nhật báo Tự Do (không kể những người đi trước một chút, cũng qui tụ trên tờ này, như Tam Lang, Đình Hùng). Đó là chỗ nói về những nhà văn có lập trường chính trị rõ ràng qua tác phẩm lúc bấy giờ.

Nghiêm Xuân Hồng sinh năm 1920 tại Hà Đông, lúc thiêu thi của học trường Minh Tân tại

Nhà văn Nghiêm Xuân Hồng (1920-2000)

Tác Giả: Viên Linh

Thứ Bảy, 07 Tháng 5 Năm 2011 06:07

thò trò n Phò Lý, khi lên Hà Nò i mòi hò c Đò Lò c đã đi thi Thành Chung, và thi đò u. Đò u ròi, ông lòi nhò y lòi p đò đi thi Tú Tài, và lòi đò u nòi a. Ông ghi tên hò c Luò t, trò thành luò t sò, tham gia hoò t đò ng chính trò, đò ng phái, trong đó có Đò ng Duy Dân còi a Lý Đông A. Khi Tò ng Nguyò n Khánh đò o chính năm 1965, Nghiêm Xuân Hồng trò thành bò trò ng Phò Thò Tò ng.

Tác phò m đò u tiên còi a ông do Quan Đò m xuò t bòi n năm 1957 tòi Sài Gòn là Đi Tìm Mò t Căn Bòi n Tò Tò ng, đò y 216 trang, có tiêu đò : “Nhò n thò c luò n.” Cuò n này đò c tái bòi n ít ra là ba lòi n, trong hai năm 1964, 1967. Nghiêm Xuân Hồng thò ng tìm cho tác phò m còi a mình mò t tiêu đò, nhò cuò n Ngò i Viò n Khách Thò 10, in năm 1963, thay vì kò ch, ông đò : “Ba hòi hoang ngôn.” Năm 1966, ông in cuò n Xây Đò ng Nhân Sinh Quan. Cùng nhò ng cuò n khác nòi a nhò Luyò n Ái Quan (Quan Đò m 1961), hai cuò n Biò n Chò ng Giòi Thoát (theo tòi tòi ng ò n Đò, in 1966) hay theo Triò t Lý Trung Hoa (in năm 1967). Qua nhò ng cuò n sách nhò thò, ngò i đò c thò y tác giò Nghiêm Xuân Hồng suò t đò i đi tìm mò t ý nghĩa cho cuò c sò ng, không nhò ng cho mình, mà cho thò hò ông, và sau ông. Có thò nói, ông nhò mò t lý thuyò t gia nòi lòi c tòi o đò ng mò t ý thò c hò chò ng lòi ý thò c hò mác xít mà ông tòi khò c, bòi ng ngòi bút cũng nhò bòi ng sò tham gia hoò t đò ng chính trò. Đó hòi n là nguyên do ông viò t các cuò n Cách Mò ng và Hành Đò ng, Đò n Tiò n còi a Phong Trào Quò c Gia Viò t Nam.

Trong nhò ng năm cuò i đò i tòi hòi ngoòi, Nghiêm Xuân Hồng dành hòi u hòi t thì giò vào viò c đò c kinh Phò t, và giò ng kinh Phò t tòi các chùa tòi miò n Nam California. Ông thò ng tán tòi ng Kinh Hoa Nghiêm, hay nói vò bòi kinh này. Pháp danh còi a ông là Tò nh Liên (bông sen âm thò m). Ngay khi đò t chân lên tròi tòi nòi n còi ng sòi n ò Hoa Kò, ông đã viò t nhò ng bài đò u tiên vò đò o Phò t, mò t trong nhò ng bài đó có nhan đò “Tìm bóng Phò t trên đò t khách,” đởng trong tòi p chí Đò c Tuò sò 1, xuò t bòi n vào tháng 5, 1976.

Trong thòi gian ò tròi chuyò n tòi p Indiantown Gap, thuò c tòi u bang Pennsylvania, tháng 7 năm 1975, Nghiêm Xuân Hồng, Thanh Nam, Viên Linh mò i buòi sáng đi tòi lòi u này qua lòi u khác đò tìm nhau. Còi ba, đò i tròi sòi ng buòi sáng khá lòi nh, tuy là vào mùa Xuân đò t khách, vòi n đi đò o trên nhò ng đò i còi, và thò ng thò ng hòi nhau: “Bây giò ta đi đâu?” Hòi thì hòi thò thòi, chò khi ra khòi i căn tròi i gò, ngò i nào cũng nghĩ: đi uò ng cà phê đi! Ông tòi ng cho ngò i viò t bài này biò t là sau mò t vò hòi a hoò n, nhò n thò c còi a ông vò cuò c đò i đã thay đò i hoàn toàn.

Khi nói, hòi Nghiêm không hùng biòi n, dù là mò t luò t sòi tòi t nghiò p ò Hà Nò i tòi trò c 1954, mà cách nói nhò mò t triò t gia - ngò i viò t nghĩ thò - vì nghe ông nói, ngò i nghe phòi chú tâm lòi m lòi m mà chò hiòi u mòi màng. Vò chởng, khuôn mò t ông lúc ò y nhò có mò t đám mây mò bay qua, hay nhò mò t mòi ng khói xám tòi a xuò ng. Nên ngò i nghe chò biò t ghi nhò n, đò c bao nhiêu hay bòi y nhiều, vì nghĩ ròi ng hòi lòi i, hay gò ng hòi i, là điòi u không nên, và không thò đò c. Ngò i nghe còi bòi t lòi y tâm đò m còi a lòi i kò, hình ò nh còi a chuyò n kò, và tòi mình hiòi u đò c đò n đâu thì hiòi u.

Nhà văn Nghiêm Xuân Hồng (1920-2000)

Tác Giả: Viên Linh

Thứ Bảy, 07 Tháng 5 Năm 2011 06:07

Chäng hän, hình änh là mät chiäc giäy phä nä, và chiäc giäy đó là cäa vä ông. Chiäc giäy näm giäa läi đi. Và ông mäi mä đäu câu chuyän: mät vä häa hoän. “sau mät vä häa hoän,” nhän thäc cäa ông vä cuäc đäi thay đäi hoàn toàn. Ngäi i nghe không dám häi thêm. Nhäng hän nhiên, vä häa hoän làm cho nhän thäc mät đäi ngäi i thay đäi, thì vä häa hoän äy là mät thäm käch. Có mät đäi u gì đó, näi kät đän đâu, ngäi i viät cũng không thä hiäu. Chä biät thä.

Mät vä häa hoän, Nghiêm Xuân Hồng nhä läi, sau mät quãng và nhä ra trên läi đi có thäy mät chiäc giäy mà không käp nghĩ gì. Sau mäi biät chiäc giäy äy cäa vä ông... Ông kä väi tôi chuyän này täi trä sä Văn Bút Viät Nam Häi Ngoäi đäng Bolsa, phía sau phòng mäch cäa Nha Sĩ Phäm Đình Tuấn, vào khoäng vài năm trä cä khi ông ra đi. Trong mät bài thä, ông cũng nói vä sä xa khuät cäa bà vä, nhäng câu thä có thä làm nhäng ngäi đäc trä tuäi hiäu läm. Bà mät trä cä, đä ông läi trong cuäc đäi buän bã (ông hay dùng mäy chä buän bã trong các bài viät); và ngäi i đi trä cä coi là phän bäi, vì väi tìm vä cäi thän tiên cäc läc mät mình:

“Hän thä dài, kéo cao täm chän, làm di đäng ánh trắng vàng vät. Đäa mät nhìn quanh căn phòng trän träi: Có lä gia-tä cäa hän chä còn có väy! Lũ con cái thì nhän cä räi. Chúng nhä lä chim lä hoäc muän bay xa, trong khoäng träi gió ngät. Chäng muän ngoái cä nhìn läi nhäng đäm bäi häng đäng sau... Vä thì cũng väy, đã phän bäi bä ra đi trä cä mät hút. Chiäu chiäu, không còn nghe thäy tiäng guäc lóc cóc trä cäng...” (Nghiêm Xuân Hồng, Đäc Đäng Đäi sä 2)

Nhäng dòng sau đây, viät tä năm 1975, 1976, cho thäy rõ mät Nghiêm Xuân Hồng thay đäi nhän thäc nhä thä nào tä khi räi bä quê häng:

“Häi mäi län, đi häc, tôi hay vào träng Bác-Cä Hà Näi đäc mäy cuän sách cäa ngäi Pháp viät vä Đäo Phät, tuy tôi chäng hiäu đäng cä mäy. Tôi cũng hay đi bä lang bang thăm mäy cänh chùa ä vùng Bäc-Ninh, Yên Tä... Sau đó, căn duyên häi đät đän, tôi mäi mê chäy theo cuäc đäi... Täi năm bän mäi tuäi, tôi ngäi mäy năm đäc läi sách Phät, nhän thäy nhän quan cäa mình nhìn đäo đã đäi khác... Räi tôi läi bä bäng đi mät bäy, tám năm... Đän ba, bän năm gän đây, tôi trä läi nghiän ngäm kinh sách, và län này, tôi có cäm täng hình nhä không đät đäng cä näa... Ngäi ngäm läi, thäy các cuän Kinh có đäm thät lä lòng là Kinh nhä hät châu quý, mäi ngäi đäc tùy theo căn duyên cäa mình läi nhìn thäy mät mäu khác nhau, mäi tuäi đäc läi mät khác. Mäi đäc, khi căn duyên chäa nä và nghiäp chäng còn đäy äp, thäy mình nhä đäp đäu vào vách, nhäng đäc lâu thäy trong Kinh có mät thä giäi trang nghiêm và huyän đäi u lä thäng, hình nhä không phäi thä giäi ngäi i mà vän bao gäm cäi nhän thä...

“Häi di cä, tôi có đä läi Sài-Gòn mäy giá Kinh và nhiäu hình Phät treo la liät trên täng. Tôi

Nhà văn Nghiêm Xuân Hồng (1920-2000)

Tác Giả: Viên Linh

Thứ Bảy, 07 Tháng 5 Năm 2011 06:07

không mang đi, mà t ph n vì quá v i, nh ng cũng có m t ph n n ý mu n cho nh ng ng i Vi t-C ng nhìn th y nh ng b c hình đó. Tuy mang n ng nghi p sát và nghi p quy n-l c, nh ng h nhìn nh ng hình đó, tôi nghĩ h cũng tiêu đ c m t chút nghi p ch ng. Dù h có mang xé đi, thì h cũng gây m t nghi p ngh ch v i Ph t, và nh ng k gây nghi p ngh ch, trong cu c hành trình mệnh mang c a các ki p, cũng s tr v con đ ng Ph t ch ... Cu c di c c a gia đình tôi, đ n nay tôi v n nghĩ r ng có s đ tr c a Đ c Quán Th Âm, tuy cho r ng mình không đáng gì h t. Vì cu c ra đi th t nh nhàng và ch ng do manh m i nào c ... Sang đ n đ t này, thì th y thành ph n ào nh ng nh v ng hoe... Không h n vì hàng rào ngôn ng , nh ng l chính vì tôi nh n th y đ t này có v v ng bóng th n-linh..." (NXH, Tìm bóng Ph t trên Đ t Khách, Đu c Tu , 5.1976)

Theo m t ng i con trai c a nhà văn, thì thân ph ông bi t tr c th i gian mình lìa đ i, ông nói v i ng i con: "Tao th y y u r i, có th đ i trong tháng 5 hay tr là tháng 6." Chi u Th B y ngày 6 tháng 5, 2000, đ c ch vào b nh vi n c p c u, nh ng ch m t gi sau ông đòi v . V n theo ông Nghiêm Xuân Quan k thì trên xe, trên đ ng v , thân ph ông nói: "B u tr i đ i s c r i." N a ngày sau, tác gi Nguyễn T , Hi n Sinh và H Vô ra đi.

—·—·—·—